

А. В. Бахчиванжи

кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри мовної підготовки
Одеської державної академії будівництва та архітектури
[https://doi.org/10.18524/2307-8332.2021.2\(24\).251803](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2021.2(24).251803)

**ТИПИ МОВЛЕННЄВИХ ЖАНРІВ ЗАКОНОДАВЧОГО
ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ**

Статтю присвячено виокремленню законодавчого дискурсу поміж іншими типами юридичного дискурсу. Схарактеризовано специфіку мовця та адресата в законодавчому дискурсі, визначено його комунікативну мету. Представлено типологію мовленнєвих жанрів законодавчого дискурсу в українській юридичній комунікації. Проаналізовано мовленнєві такі жанри, як закон, конституція, указ, кодекс і підзаконний акт. Критеріями для типології було обрано лінгвопрагматичні параметри – комунікативну інтенцію та комунікативні позиції мовця та адресата. Схарактеризовано основні мовленнєві акти законодавчого дискурсу та його мовні особливості.

Ключові слова: юридичний дискурс, законодавчий дискурс, мовленнєвий жанр, інтенція.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Лінгвопрагматичні дослідження дискурсів різних типів належать до актуальних мовознавчих досліджень, оскільки передбачають вивчення інтерактивної взаємодії часників спілкування. Одним із завдань лінгвопрагматичного вивчення є аналіз мовленнєвих жанрів, зокрема в інституційній комунікації. Серед таких інституційних дискурсів особливе місце належить юридичному – через його багатовимірність і полідискурсивність, тому що в межах юридичного дискурсу представлені і судовий, і законодавчий, і адміністративно-діловий різновиди. Законодавчий дискурс, що має переважно письмову форму, меншою мірою проаналізовано саме в лінгвопрагматичному аспекті, тому наша стаття скерована на актуалізацію жанрових проблем законодавчого дискурсу.

Ступінь дослідження проблеми в лінгвістиці. Дослідження юридичного дискурсу в українському мовознавстві мають певну тяглість: це насамперед наукова школа Ю. Прадіда та праці Н. Артикуци, М. Вербенец, О. Горошко, С. Дорди, О. Доценко, Н. Карпчук, Н. Коваль, Н. Кравченко, І. Царьової та ін. Ґрунтовно вивчено юридичну термінологію, способи її утворення, тематичні групи юридичної лексики. Серед окремих виявів юридичного дискурсу значною мірою досліджено судовий дискурс і мовностилістичні особливості законодавчого і офіційно-ділового дискурсів. Проте лінгвопрагматичні параметри законодавчого дискурсу ще не ставали предметом окремого дослідження.

Метою нашої статті є визначення сутнісних ознак законодавчого дискурсу як різновиду юридичного дискурсу та створення типології мовленнєвих жанрів українського законодавчого дискурсу.

Об'єктом дослідження український законодавчий дискурс, а **предметом** – мовленнєві жанри законодавчого дискурсу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Законодавчий дискурс (далі – ЗД) як різновид юридичного дискурсу (далі – ЮД) має певні особливості на мовному рівні. При цьому ЮД та ЗД часто ототожнюються, маючи на увазі пріоритетну реалізацію ЮД саме в законодавчих документах. У межах традиційної лінгвістики тексти законодавчих документів розглядали в аспекті лінгвостилістичного наповнення, зокрема лексико-граматичних особливостей. Цей підхід має місце і в сучасному мовознавстві, він передбачає вивчення юридичної термінології та стандартизованості законодавчого мовлення та є цілком виправданим: юридична термінологія становить невід'ємний компонент законодавчих текстів. Кожний закон України містить першу термінологічну частину, де потрактовано основні поняття, представлені в законодавчому акті, напр.: ... **передача (телерадіопередача)** – змістовно завершена частина програми (телерадіопрограми), яка має відповідну назву, обсяг трансляції, авторський знак, може бути використана незалежно від інших частин програми і розглядається як цілісний інформаційний продукт (Закон України про телебачення і радіомовлення); ... **виноматеріали виноградні** – виноматеріали, отримані шляхом первинної переробки винограду, призначені для виробництва вин виноградних та іншої виноробної продукції (Закон України про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів). Наступні розділи законів спираються на зазначені терміни й містять перелік правових норм, що регулюють відповідну діяльність в правовому полі.

Але обґрунтування комунікативно-дискурсивного підходу зумовлює актуалізацію таких параметрів ЗД, як жанрова своєрідність, комунікативні позиції мовця та адресата, стратегії і тактики взаємодії комунікантів. З цього погляду ЗД має виражену комунікативну інтенцію, оскільки скерований на «досягнення законотворчої поведінки адресатів» [3, с. 40]. Звідси й мовна специфіка ЗД, що детермінована не лише вимогами до офіційно-ділового стилю, а й лінгвопрагматичними чинниками, що беруть участь у творенні ЗД. Експліцитне вираження комунікативної інтенції фіксуємо в указах та кодексах, напр.: *У зв'язку із запровадженням Європейським Союзом безвізового режиму для громадян України, що свідчить про значний поступ у процесі європейської інтеграції України, з метою забезпечення належних умов для ефективного та в повному обсязі використання громадянами України можливостей та переваг безвізового режиму **постановляю**: 1. Кабінету Міністрів України: 1) невідкладно разом із обласними, Київською міською державними адміністраціями **вжити** в установленому порядку **заходів** щодо: а) забезпечення належної організації оформлення та видачі документів, що дають право громадянину України на виїзд за кордон та містять безконтактний електронний носій (...)* (Указ Президента України № 146/2017 від 26.05.2017).

Перформативний характер законодавчих текстів експліковано перформативними мовленнєвими актами (далі – *МА*), що переважно представлені директивами (напр.: *постановляю, наказую, вимагаю* тощо). Аналіз ЗД з комунікативного погляду уможлиблює його розгляд «в тріаді комунікативного акту «автор–текст–адресат», що дає можливість виділити три види прагматичних відносин, пов'язаних: а) із фактором суб'єкта, автором тексту, його соціальним статусом; б) із текстом – змістовною стороною тексту; в) із фактором адресата – врахуванням соціальних даних, пресупозицією адресата» [5, с. 34]. Щодо чинника мовця визначальними параметрами є обрані мовленнєві стратегії вербальної поведінки, комунікативна інтенція та відповідні комунікативні ролі (далі – *КР*), щодо чинника адресата – розпізнавання комунікативної інтенції мовця та симетричні *КР*, щодо власне тексту – його ілокутивний та перлокутивний параметри. Лінгвопрагматичний потенціал ЗД відзначає й А. Телешев, який наголошує на прагматичній скерованості на адресата з «використанням засобів вираження з найменшим ступенем експресивності, прагненням стислості, однозначності і точності значень мовленнєвих конструкцій» [6, с. 17]. Звідси потужний вплив ЗД, незважаючи на його регламентованість і чіткість, напр.: *Організація групових дій, що призвели до грубого порушення громадського порядку або суттєвого порушення роботи транспорту, підприємства, установи чи організації, а також активна участь у таких діях – караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців* (Кримінальний кодекс України). Поєднання констативів з перформативами надають ЗД директивного характеру, перетворюють його з переліку правил і норм поведінки на чіткі приписи, невиконання яких тягне за собою відповідальність.

Комунікативно-дискурсивний підхід до аналізу ЗД, як було зазначено вище, актуалізує роль мовця та адресата, проте вивчення мовленнєвої взаємодії в цьому разі має певні проблеми. Мовець має узагальнений характер та уявляється як умовний державотвірний суб'єкт, абстрактна сила, яку уособлює влада в країні. На цю особливість ЗД указує і Н. Карпчук: «Мова інституційних дискурсів використовується як засіб жорсткого соціального контролю з боку влади, яка охоплює процеси домінування, контролю та управління. У термінах критичного аналізу дискурсу законодавчий дискурс – дискурс влади, де влада та домінантність збігаються [3, с. 40]. Однак поняття влади є неконкретним щодо активного суб'єкта – мовця ЗД, більше того цей суб'єкт мовлення має узагальнювальний характер, тому що ЗД – це результат роботи групи авторів, «колективним продуктом: основна робота над законом проходить у парламентських комісіях, крім того, законодавцю часто допомагають експерти і, нарешті, парламентські фракції, виходячи з певних засад, по-різному наповнюють пропозиційний зміст і змінюють терміни й висловлення, отже, діє чинник методики розробки» [5, с. 34].

Незважаючи на те, що будь-який законодавчий акт має реальних авторів (автора), він представлений як продукт законотворчості держави, а вказівки на авторство відсутні. До того, як законодавчий текст стане законом або указом, він проходить кілька стадій опрацювань та затверджень, а його реальні автори невідомі (депутати, які представляють законодавчий текст, якщо і беруть участь у його підготовці, але не є авторами з огляду на об'єктивні причини: обмеження в часі та відсутність фахової підготовки). Так, славнозвісно відомий «Закон про засади державної мовної політики» більше відомий як «Закон Ківалова–Колесніченка» за прізвищами народних депутатів, які внесли його до обговорення у Верховну Раду та активно підтримували, напр.: *Державна мовна політика в Україні має своїм завданням регулювання суспільних відносин у сфері всебічного розвитку і вживання української як державної, регіональних мов або мов меншин та інших мов, якими користується населення країни в державному, економічному, політичному і громадському житті, міжособовому та міжнародному спілкуванні, охорону конституційних прав громадян у цій сфері, виховання шанобливого ставлення до національної гідності людини, її мови і культури, зміцнення єдності українського суспільства* (Закон про засади державної мовної політики, ст. 2).

Адресат ЗД має масовий характер, тому фахові тексти повинні бути зрозумілими й пересічного реципієнту, однак на практиці для потрагання законодавчих актів необхідно звертатися до фахівців-юристів. Незважаючи на це, саме законодавчий різновид є основним репрезентантом ЮД. На думку А. Телешева, ЗД є базовим для ЮД, оскільки «в його межах здійснюються створення засадничих норм права, зважаючи на що інші різновиди юридичного дискурсу залежать від законодавчого, тому що використовують створені в його межах норми» [6, с. 5].

Для ЮД також доцільно розглядати мовленнєві жанри в межах кожного з конкретних виявів дискурсу, тому пропонуємо кваліфікувати окремо жанри ЗД. Зважаючи на те, що ЗД, як і будь-який інший тип дискурсивної діяльності, регулює всі типи відношень – політичні, економічні, соціальні тощо, що разом «виражають тематичну структуру єдиного інституційного простору» [1, с. 7], це зумовлює жанрове розмаїття законодавчих текстів. М. Батюшкіна зазначає, що жанротвірним параметром для ЗД є функційний, оскільки «процеси створення та застосування законодавчих текстів зумовлені надзавданням закону – регуляцією поведінки суб'єктів юридичного дискурсу за рахунок встановлення певних типів комунікативних поведінкових настанов» [1, с. 6]. Проте ЗД представлений комплексом жанрів, що відрізняються за метою, чинником мовця та характером подання інформації.

Мета жанрів ЗД зумовлена функційним навантаженням, що охоплює інформаційну функцію (подання юридичної інформації); регулятивну функцію (регуляція сфери правових відносин у суспільстві); директивну (передавання волевиявлення); конструювальну (конструювання ЮД, способів його інтерпретації

і трансформації); впливову (маніпулювання зі свідомістю адресата з метою вибору типу поведінки) [1, с. 7]. Через те, що ЗД одночасно є і джерелом права, і втіленням права, ці функції часто об'єднано: так, напр., під час інавгурації Президента України виголошують присягу, закріплену в Конституції: *Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут Українського народу, обстоювати права і свободи громадян, додержуватися Конституції України і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі* (Конституція України, ст. 104). Цей законодавчий текст одночасно виконує функцію волевиявлення, директивну функцію та впливову, оскільки законодавчо закріплюється право бути Президентом України (до виголошення присяги президентська каденція не набуває чинності), виголошуються правові засади інституту президентства, закріплюються обов'язки президента та актом виголошення утверджується зміна політичної влади в країні.

Основним мовленнєвим жанром ЗД фахівці вважають закон або законодавчий акт, розуміючи це поняття дуже широко, як «вербально виражений набір правил або норм поведінки, що регулюють особливі суспільні відносини між індивідами та їх об'єднаннями» [4, с. 9]. За такими параметрами до законів можна уналежнити всі жанрові вияви ЗД, оскільки вони містять норми і правила поведінки особистості. Однак законодавчі акти мають певну специфіку залежно від функції та змісту, тому необхідно розробити класифікацію, яка б охоплювала всі наявні в українському ЗД різновиди. Так, О. Крапивкіна, досліджуючи законодавчо-адміністративний дискурс виокремлює такі жанри: закон, конституція та указ [4, с. 10], проте ми вважаємо, що українські законодавчі тексти мають більше жанрових різновидів.

Юристи поділяють законодавчі акти на закони та підзаконні акти, при цьому термін «закон» вживають у широкому значенні, визначаючи його як різновид нормативно-правового акту, що має юридичну силу та регулює соціальні відносини [2]. Специфікою законів є те, що вони приймаються Верховною Радою (або на референдумі), а порядок підготовки та прийняття також законодавчо визначений. При цьому до законів уналежнюють Конституцію України (як вищий закон держави), конституційні закони, поточні законодавчі акти тощо. Підзаконні акти конкретизують та уточнюють закони, тому ґрунтуються на відповідних законодавчих актах. Ознаки, на які спираються правники під час класифікації законодавчих актів (суб'єкти законотворчості, термін дії законів, предмет правового регулювання, структура і сфера дії), не відповідають лінгвістичним параметрам мовленнєвих жанрів ЗД, тому ми пропонуємо брати за основу мовні критерії виокремлення жанрів ЗД.

Розглянемо основні мовленнєві жанри ЗД.

Закон – основний жанр ЗД, комунікативна інтенція якого – «сформувати певні моделі правомірної поведінки в невизначеного кола адресатів, тобто закон передбачає пристосування світу до слів (дій адресата до пропозиційного змісту закону)» [4, с. 10]. Закон є основним засобом регулювання правових відносин у державі, тому стосується всіх основних сфер діяльності людини – освіти, культури, праці, охорони довкілля тощо, напр.: *У разі виявлення державним службовцем під час його службової діяльності або поза її межами фактів порушення вимог цього Закону з боку державних органів, їх посадових осіб він зобов'язаний звернутися для забезпечення законності до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби* (Закон України «Про державну службу», с. 8). Закони містять норми та правила, обов'язкові для загального виконання. Їх приймає Верховна Рада України, підписує Президент, після опублікування закони набувають чинності. На мовному рівні закон написаний офіційно-діловим стилем, його лінгвопрагматична специфіка має директивний характер: закони спонукають до виконання певних дій, напр.: *Розміщення реклами на транспорті повинно відповідати вимогам безпеки та правил дорожнього руху* (Закон України «Про рекламу», ст. 9) або забороняють їх виконання, напр.: *Прихована реклама забороняється* (Закон України «Про рекламу», ст. 9). Текст має узагальнений стандартизований характер, насичений безособовими дієслівними формами та переліками норм і правил соціальної поведінки.

Конституція мовленнєвий жанр ЗД, що є основним законом України, проте через його глобальний та всеохопний характер, виокремлений як специфічний жанровий різновид. Конституція не є звичайним законодавчим актом, вона не підлягає постійним змінам та уточненням, як закони; вона діє за будь-яких обставин та є підґрунтям для звичайних законів. Конституція – основний закон держави, що містить «керівні принципи, відповідно до яких здійснюється керування державою, що виражає волю та інтереси її народу» [4, с. 10], напр.: *Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України* (Конституція України, ст. 11). Норми, наявні в Конституції, стосуються загальних питань права та відносин між державою і громадянами, права та свободи громадян, форму державного правління тощо. З лінгвопрагматичних позицій мовленнєві акти в Конституції України не директивні, на відміну від законів, а декларативні: норми, цінності та пріоритети держави оголошено, але немає механізмів їх реалізації (для цього існують закони), напр.: *Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань* (Конституція України, ст. 27). Також на відміну від законів конституція має комплексний характер: «це і правовий акт з характерними функціями в юридичній сфері, і політичний документ, який має

соціально-політичний зміст, який прямо чи опосередковано впливає на всю політичну систему країни, і ідеологічний текст, оскільки походить від ідеології і цінностей суспільства» [4, с. 10]. Норми, представлені в конституції, мають аксіологічний характер, вони регулюють не лише правове життя, а й соціальне та культурне. Насамперед ідеться про ідеологічні компоненти норм у конституції, тому що саме вони є підґрунтям для розроблення правових відносин.

Указ – законодавчий акт, що виголошується та видається від імені голови держави (Президента України). Юристи вважають укази і розпорядження «результатом правотворчої діяльності Президента України підзаконного характеру, обов’язкові для виконання на всій території України, що приймаються у межах президентських повноважень, передбачених конституцією та конституційними законами і при цьому не повинні суперечити Конституції України та законам України» [2, с. 76]. Укази так само мають законодавчий статус і є втіленням правової діяльності президента, вони скеровані на ті юридичні проблеми, що не охоплені законами, напр.: *Відповідно до пункту 18 частини першої статті 106 Конституції України та Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» постановляю: 1. Затвердити структуру Апарату Ради національної безпеки і оборони України (додається). 2. Визнати такою, що втратила чинність, статтю 1 Указу Президента України від 25 квітня 2016 року № 171 «Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України». 3. Секретареві Ради національної безпеки і оборони України забезпечити приведення штатного розпису Апарату Ради національної безпеки і оборони України у відповідність із цим Указом. 4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування* (Указ Президента України № 109/2017 від 14.04.2017). Укази мають чітко регламентацію на рівні структури: вони складаються з кількох частин розпорядчого типу, при цьому указ містить посилання на законодавчі акти (закони) та представляє директиви першої особи держави, що є правовими нормами. На відміну від узагальнених законів з масовою адресацією, укази певною мірою мають конкретних адресатів, які повинні виконати відповідні вимоги. У наведеному прикладі – це секретар Ради нацбезпеки і оборони України. Структурування указів передбачає також зазначення набуття чинності та підпис голови держави.

Розпорядження Президента України мають конкретний характер на відміну від указів, але з мовного боку не відрізняються. Вони стосуються менш важливих поточних чи процедурних питань, напр.: *Призначити Левчука Володимира Володимировича головою Овідіопольської районної державної адміністрації Одеської області з 21 квітня 2017 року зі строком випробування один місяць та оплатою праці відповідно до законодавства* (Розпорядження Президента України № 85/2017-рп від 20.04.2017). Перформативність указів і розпоряджень є експліцитною, що підкреслено використанням мовленнєвих актів директивного типу з перформативними дієсловами *постановляю, наказую* тощо, напр.: *Відповідно до статті 107 Конституції України постановляю: увести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 ве-*

ресня 2016 року «Про пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони України» (Указ Президента України № 404/2016 від 16.09.2016). Функційно укази мають теж навантаження, що і закони, але є не підґрунтям правової системи, а конкретним завданням, що потрібно виконати в межах закону.

Кодекс є різновидом законодавчого акту, що регулює конкретну сферу суспільних відносин, тобто це комплекс норм права в конкретній галузі діяльності людини. При цьому кодекси містять як норми, обов'язкові до виконання громадянами, так і правові наслідки, що наступають у разі порушення зазначених норм права. Зважаючи на це, кодекси складаються із загальної та особливої частин: загальна містить фундаментальні положення узагальненого типу, напр.: *Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства, установи, організації і максимальним розміром не обмежується* (Кодекс законів про працю України, ст. 94), а особлива – конкретні права та обов'язки громадян і перелік покарань за порушення положень кодексу, напр.: *Жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років* (Кримінальний кодекс України, ст. 438).

На мовному рівні кодекси майже ідентичні законам: переважають стверджувальні і заперечні констатувальні мовленнєві акти з дієслівними формами теперішнього часу. У загальній частині на початку кожного кодексу (як і кожного закону) подаються визначення основних термінів, наявних у законодавчому акті, напр.: *митний режим – комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення* (Митний кодекс України, ст. 4). У цій частині переважають двоскладні прості речення, у яких підмети і присудки виражені іменниками, що перебувають у родо-видових відношеннях, оскільки за логічними характеристиками вони є дефініціями. У загальній частині, крім дієслівних форм теперішнього часу, представлені й односкладні речення безособового типу, напр.: *Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах, крім деяких підземних робіт (нефізичних робіт або робіт по санітарному та побутовому обслуговуванню)* (Кодекс законів про працю України, ст. 174).

Також мовною особливістю законодавчих текстів є наявність модальних конструкцій із значенням можливості / неможливості / необхідності, напр.: *До проведення перевірки відповідності зовнішньоекономічної діяльності кандидата на отримання статусу уповноваженого економічного оператора стандартам безпеки можуть залучатися фахівці та експерти галузевих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади за погодженням їх керівників та керівника центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику* (Митний кодекс України, ст. 13); *Строк випробування при прийнятті на роботу робітників не може перевищувати одного місяця* (Кодекс законів про працю України, ст. 27); *Наймач зобов'язаний своєчасно вносити квартирну плату та плату за комунальні послуги* (Житловий кодекс України, ст. 68). В Україні 22 кодекси, що регулюють такі сфери життя, як працю, податки, виборчий процес, адміністрування, кримінальний процес тощо. Особлива частина кодексів містить визначення покарання за порушення норм і правил, тому кодекси активно використовуються в суді, напр.: *Використання засобів зв'язку з метою, що суперечить інтересам держави, з метою порушення громадського порядку та посягання на честь і гідність громадян – тягне за собою накладення штрафу в розмірі від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян* (Кодекс України про адміністративні правопорушення, ст. 148). За мовними ознаками кодекси подібні до законів, проте послуговуються ширшим спектром мовленнєвих актів, що здебільшого мають директивний характер.

Підзаконні акти є вторинними щодо законів та охоплюють галузеві та локальні законодавчі тексти, що за жанровими характеристиками належать до постанов, розпоряджень, інструкцій, наказів тощо. Вони регулюють правову діяльність конкретних установ і сфер діяльності, тому на мовному рівні не мають особливостей порівняно з основними законодавчими актами, напр.: *Кабінет Міністрів України постановляє: 1. Затвердити Положення про Національний репозитарій академічних текстів, що додається. 2. Міністерству освіти і науки розробити та затвердити регламент роботи Національного репозитарію академічних текстів відповідно до Положення, затвердженого цією постановою* (Постанова Кабінету Міністрів України № 541 від 19.07.2017). Залежно від типу тексту він має ознаки або законів, або указів, проте специфічних рис, зумовлених другорядним характером правових норм, ми не спостерігаємо.

Висновки дослідження. ЗД є різновидом ЮД, його специфікою на лінгвопрагматичному рівні є актуалізація ролей мовця та адресата. Мовець має анонімний та узагальнювальний характер й охоплює колективного суб'єкта, що виступає від імені державної влади. Адресат є масовим, тому потребує додаткового посередника-фахівця. Вербальний вплив у ЗД здійснюється через поєднання констативів із директивами з вираженим перформативним характером висловлень. Основними жанрами ЗД є закон, конституція, указ, кодекс і підзаконний акт, що відрізняються функціями, характером використаних мовленнєвих актів і регулятивними механізмами.

Література

1. Батюшкіна, М. В. (2017). Жанрообразующие параметры законодательных текстов. *Вестник Томского государственного университета*, 416, 5–12.
2. Зайчук, О. В. & Онищенко, Н. М. (2006). *Теорія держави і права* (академічний курс). Юрінком Інтер.
3. Карпчук, Н. П. (2006). *Адресованість в офіційному та неофіційному англомовному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз)* (монографія). РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки.
4. Крапивкіна, О. А. (2013). К вопросу о жанрах законодательно-административного дискурса. *Современная наука. Актуальные проблемы теории и практики. Серия Гуманитарные науки*, 9–10.
5. Круковский, В. І., Турчанінова, В. Є. & Круківська, О. В. (2016). Мовна стратегія деперсоналізації законодавчого дискурсу законодавцем. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ*, 33–39.
6. Телешев, А. А. (2004). *Лингвопрагматические особенности французского законодательного дискурса* [Автореферат дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук].

References

1. Batiushkina, M. V. (2017). Genre-forming Parameters of Legislative Texts [Zhanroobrazuiushchie parametry zakonodatelnykh tekstov]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta*, 416, 5–12.
2. Zaichuk, O. V. & Onyshchenko, N. M. (2006). *Theory of State and Law* [Teoriia derzhavy i prava] (akademichnyi kurs). Yurinkom Inter.
3. Karpchuk, N. P. (2006). *Addressability in Formal and Informal English Discourse (communicative-pragmatic analysis)* [Adresovanist v ofitsiinomu ta neofitsiinomu anhlomovnomu dyskursi (komunikatyvno-prahmatychnyi analiz)] (monohrafiia). RVV «Vezha» Volyn. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky.
4. Kravivkina, O. A. (2013). On the Issue of Genres of Legislative and Administrative Discourse [K voprosu o zhanrakh zakonodatelno-administrativnogo diskursa]. *Sovremennaiia nauka. Aktualnye problemy teorii i praktiki. Seriiia Gumanitarnye nauki*, 9–10.
5. Krukovskiy, V. I., Turchaninova, V. Ie. & Kruktivska, O. V. (2016). Language Strategy of Depersonalization of Legislative Discourse by the Legislator [Movna stratehiia depersonalizatsii zakonodavchoho diskursu zakonodavtsem]. *Stratehii mizhkulturnoi komunikatsii v movnii osviti suchasnoho VNZ*, 33–39.
6. Teleshev, A. A. (2004). *Linguistic and Pragmatic Features of the French Legislative Discourse* [Lingvopragmaticheskie osobennosti frantsuzskogo zakonodatelnogo diskursa] [Avtoreferat diss. na soiskanie uchen. stepeni kand. filol. nauk].

Bakhchivanzhi A. V.

TYPES OF SPEECH ACTS OF LEGISLATIVE LEGAL DISCOURSE

The article is devoted to the separation of legislative discourse among other types of legal discourse. The specifics of the speaker and the addressee in the legislative discourse are characterized, its communicative purpose is determined. The typology of speech genres of legislative discourse in Ukrainian legal communication is presented. Speech genres such as law, constitution, decree, code and bylaw are analyzed. Linguo-pragmatic parameters were chosen as criteria for the typology – communicative intention and communicative positions of the speaker and the addressee. The main speech acts of the legislative discourse and its linguistic features are characterized.

Key words: legal discourse, legislative discourse, speech genre, intention.